

Halk Kütüphaneciliğinde Sansür ve Düşünce Özgürlüğü Konusunda Kullanıcı Algısı Üzerine Bir Araştırma

A Research on User Perception about Censorship and Intellectual Freedom in Public Librarianship

Erdinç ALACA¹
Bülent YILMAZ²

Öz

Yeniliğin, yaratıcılığın ve gelişmişliğin temelinde düşünce özgürlüğü yatar. Bu özgürlük, bilme eylemiyle de ilişkilidir. Bu özgürlüğün benimsenmesinde bilgi merkezleri, özellikle topluma önemli ölçüde hizmet veren halk kütüphaneleri oldukça etkilidir.

Kütüphaneler toplumsal kuruluşlardır ve görevleri toplumun kalkınmasına katkı sağlamak ve topluma hizmet sunmaktır. Toplumun demokratikleşme sürecinde de kütüphanelerin etkin bir rolü vardır. Halk kütüphaneleri düşünce özgürlüğünü destekleyen kurumlardır.

Bu çalışmada, Ankara'da bulunan üç ilçe halk kütüphanesinden katılımcıların düşünce özgürlüğü ve sansür algılarının ölçülmesi ve bu kavramlara karşı bir farkındalık oluşturulması amaçlanmıştır. Betimleme yönteminin kullanıldığı çalışmada anket, görüşme ve gözlem tekniklerinden yararlanılmıştır. Öncelikle, ele alınan konunun kuramsal kısmı oluşturulmuştur. Literatür değerlendirmesinin ardından, katılımcıların yaş, cinsiyet ve mezuniyet durumları göz önüne alınarak sansür ve düşünce özgürlüğü kavramlarına yaklaşımları değerlendirilmiştir. Katılımcıların sansür ve düşünce özgürlüğü yaklaşımları, araştırma kapsamında elde edilen bulgular doğrultusunda tartışılmıştır. Elde edilen araştırma sonuçlarına göre, yaş, cinsiyet ve mezuniyet durumu ile düşünce özgürlüğü ve sansür algısı arasında oldukça düşük oranda anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: halk kütüphanesi, sansür, düşünce özgürlüğü, kullanıcı algısı

Abstarct

Intellectual freedom lies on the basis of innovation, creativity and development. This freedom is associated with the action of know. In the adoption of this freedom, information centers especially public libraries services to public significantly are so effective

Libraries are social institutions and their tasks are contribute to the development of society and provide services to the community. Libraries also have a role in the process of democratization of society. Public libraries are the institutions that promote the intellectual freedom.

In this study; it is aimed to measure the perception of censorship and intellectual freedom of participants from three public libraries in Ankara. Descriptive method, questionnaire and interview technics were used in this study. At first, the theoretical part of the subject that discussed was created. After the literature evaluation, the perception of censorship and

¹ Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, alacaerdinc.61@hotmail.com

² Hacettepe Üniversitesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, byilmaz@hacettepe.edu.tr

intellectual freedom of participants was evaluated considering age, gender and graduation statues. The approaches of censorship and intellectual freedom of participants discussed with the findings that obtained under research. According to results that obtained; there is no more significant differencies between age, gender, garduation statues and censorship and intellectual freedom perception.

Keywords: *public library, censorship, intellectual freedom, user perception*

Giriş

İnsan düşünen bir varlıktır. Düşündükçe bilgiye ve bilmeye olan merakı artar, bildikçe, öğrendikçe de daha çok ve daha derin düşünür. Keseroğlu (1996, s. 15) bu konuda, insanı düşünmekten hiçbir şeyin alıkoyamayacağını, içinde yaşadığı rejim izin vermese de, yasalar belirli sınırlar dışına çıkıp düşünenleri ağır cezalarla cezalandırırsa da insanın düşüneceğini belirtmektedir.

Düşünce demokratik ortamda gelişir. Düşünce özgürce dile getirilemediği sürece demokratiklik kavramından söz edilemez. Düşünce özgürlüğü ile demokratikleşme arasında sıkı bir bağ mevcuttur.

Yeniliğin, yaratıcılığın ve gelişmişliğin temelinde de düşünce özgürlüğü yatar. Bu özgürlük, bilme eylemiyle de çok yakından ilişkili olduğu için bu özgürlüğün yerleşmesi ve benimsenmesinde bilgi merkezlerine, özellikle topluma önemli ölçüde hizmet veren halk kütüphanelerine büyük iş düşmektedir. Çünkü halk kütüphaneleri diğer kütüphanelere nazaran sayıca daha fazladır ve halka daha yakın konumda bulunmaktadır. Düşünce özgürlüğünün ilk adımı bilgi kaynağına, ikinci adımı düşünceyi oluşturup olgunlaştıran insanın “düşünme” yetisine, son adımı ise bu düşüncenin bir şekilde ifade edilmesine bağlıdır. Buna göre, her ne kadar “düşünce özgürlüğü” konusunda ilki insanın iç özgürlüğü, ikincisi düşünceyi ifade edebilmesi biçiminde iki yaklaşımdan söz edilse de; düşünceyi destekleyip geliştiren, güçlendiren bilgi kaynağına ulaşabilmek, yani bireyin bilgi edinme özgürlüğü göz ardı edilemez. Bilgi edinme özgürlüğü, anlaşıldığı üzere düşünce özgürlüğünün temel dayanaklarından biridir. Bu özgürlüğün kısıtlandığı, bu özgürlük kanalının kesildiği yerde

“sansür” başlar (Keseroğlu, 1996, s. 15). Kütüphanelerin düşünce açısından önemli işlevleri vardır. Çünkü “bilgi edinme” ya da “düşünceye ulaşma” edimleri gerçek amacına kütüphane ortamında kavuşur. Kütüphaneler her türlü düşün, bilginin ve sanat ürününün ayırım yapılmaksızın her tür okuyucuyla buluşturulduğu tarafsız bir mekân olma durumundadır (Kızıllıkan, 1994, s. 1).

Düşünce özgürlüğü ile demokratikleşme arasında köprü görevi gören halk kütüphanelerimize bu bağlamda oldukça büyük görev ve sorumluluklar düşmektedir. Demokratik ülkelerde halk kütüphaneleri, toplumda düşünce özgürlüğünün oluşmasına yardımcı olan kuruluşlar olarak gösterilmektedir. Sağlamtunç’a (1991, s. 93) göre “ancak her türlü görüşü öğrenen, istediği bilgiye kısıtlanmadan ulaşabilen bireyler demokratik, özgür bir toplumu oluşturabilirler.”

Bilgi kaynağına ulaşabilen kullanıcı kendisini geliştirmekte, öğrenmekte, bilinçlenmekte ve en önemlisi daha ileriye görebilmekte, bir sonraki adımı düşünebilme yeteneği kazanabilmektedir. Gülle (1997, s. 2) bu konuda; “bilgi kaynaklarının halkın ilgi ve beklentileri doğrultusunda seçimi ve ayırım gözetmeksizin kullanıma sunulması hedefine hizmet eden kütüphanelerin, kültür aktarımının yanı sıra bu yönleriyle, toplumun demokratik yaşam biçimini ve dolayısı ile demokrasiyi öğrenmesine yardımcı olabileceğine değinmektedir.

Peki, halk kütüphanelerinin düşünce özgürlüğü ve sansür kapsamındaki görev ve sorumluluklarının yanı sıra acaba halk kütüphanesi kullanıcıları bu iki kavramdan ne algılamaktadırlar?

Bu çalışmada, düşünce özgürlüğü ve sansür uygulamalarına yönelik olarak Ankara’da bulunan üç ilçe halk kütüphanesi ve bu halk kütüphanelerine kayıtlı kullanıcılar ele alınarak kullanıcıların farkındalık düzeyleri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Düşünce Özgürlüğü ve Sansür

Düşünce Özgürlüğü Kavramı:

Düşünce özgürlüğü birçok özgürlüğün temelini oluşturan bir özgürlüktür. Toplumların demokratikleşmesine olanak sağlayan özgürlüklerin başında da düşünce özgürlüğü gelmektedir. Toplumun bir parçası olarak bir birey herhangi bir konuda istediği gibi düşünebiliyor, düşüncelerini kendine uygun bir yolla ifade edebiliyor ve hiçbir şekilde hiç kimse tarafından engellenmeden bilgiye ve diğer bireylerin fikirlerine erişebiliyorsa bu noktada düşünce özgürlüğünün varlığından söz edilebilmekte ve o toplum için demokratik bir toplum tanımlaması yapmak olanaklı hale gelmektedir.

Düşünce özgürlüğü iki ayrı kavram olan “düşünce” ve “özgürlük” kavramlarından oluşan yeni bir kavramdır. Dolayısıyla, düşünce özgürlüğü kavramının tam olarak idrak edilebilmesi için öncelikle “düşünce” ve “özgürlük” kavramlarının anlaşılması gerekmektedir.

Bu doğrultuda düşünce; “Çevremize ilişkin bilginin işlenmesi”, “her tür zihinsel etkinlik veya düşünsel etkinliğin kapsamındaki her şey”, “insanın düşünme yetisiyle kafada oluşturduğu eylem” (Keseroğlu, 1996, s. 15) olarak tanımlanırken, özgürlük ise ; “Bağlı veya bağımlı olmamak, her türlü dayatmaya karşı çıkabilmek” (Gülle, 1997, s. 17), “çağdaş uygarlığın gerektirdiği toplumsal koşullar içinde kişinin mutluluğunu sağlamak için herhangi bir kısıtlamaya başvurulmaması” (Laski, 1966, s. 48-49, Akt: Gülle, 1997, s. 17) olarak tanımlanmaktadır. Özetleyecek olursak, düşünce; çevreden edinilen algıların zihinde işlenmesi, özgürlük; bağımsız, kısıtlama ve kısıtlanmalardan uzak olma anlamına gelmektedir. Bu iki kavramın yanyana gelmesiyle “düşünce özgürlüğü” kavramı oluşmuştur.

Düşünce özgürlüğü ile ilgili yapılan tanımlara bakılacak olursa;

“Kişinin özgürce düşünce edinebilmesi, düşünce ve inançlarından dolayı kınanmaması ve bunları yasal yollardan yararlanarak açıklayabilmesi olanağı ve özgürlüğüdür” (Çağlayan, 1991, s. 1).

“İnsanın herhangi bir konuda istediği şekilde düşünme hakkı, bu düşünce veya inançları kendince uygun olan biçimde dilediği gibi ifade edebilmesi, tüm iletişim araçları aracılığı ile hiçbir biçimde engellenmeden tüm bilgi ve fikirlere ulaşabilme hakkıdır” (Sağlamtunç, 1991, s. 93).

Düşünce özgürlüğü, bireylerin, bir konuda istediği şeye inanması, istediği konuda, istediği gibi düşünebilmesi, bu düşüncelerini dilediği gibi ifade edebilmesi, düşüncelerini açıklamaya zorlanmaması, diğer bireylerin fikir ve düşüncelerine erişebilmesi, kendi fikir ve düşüncelerini her hangi bir yolla kesintiye uğratılmadan diğer bireylere eriştirebilmesi, kendi duygu ve düşüncelerinden dolayı kınanmaması, karşıt düşünceye sahip bireylere ve düşüncelerine saygı duyması anlamına gelmektedir.

Düşünce özgürlüğü kapsam olarak; ifade özgürlüğü, erişimin engellenmemesi, düşünme eyleminin engellenmemesi, fikirlerin iletilmesi, fikirlere erişim, karşıt düşüncelere saygı duyma, düşüncesinden dolayı bireyin diğer bireyler tarafından kınanmaması veya dışlanmaması ve düşünceyi zorla açıklamak gibi kavramları içerisinde barındırmaktadır.

Anlaşıldığı üzere, düşünce özgürlüğü sadece düşünme eylemiyle sınırlı olmamakla birlikte sadece özgürlük kavramıyla da tam olarak açıklanamamaktadır. “Zaten düşünce özgürlüğü eğer Nasreddin Hoca'nın hindisinin de yaptığı gibi “düşünmek” eylemiyle sınırlı olsaydı, hiçbir sorun olmazdı. Düşün düşünebildiğin kadar. İstediyini yok et, istediğini çırılçıplak soy, memleketi böl, darbe yap. Bunları yapmamızı kim engelleyebilir ki? Sorunlar hindilikten insanlığa doğru yol aldıkça başlıyor. Yani konuştukça, yazdıkça, çizdikçe,

araştırdıkça engellerde çıkmaya başlıyor” (Kızıllan, 2006, s. 61). Bireyler, zihinlerindeki düşünceleri dile getirmeye başladığı andan itibaren düşünce özgürlüğünün varlığı, ve bireysel olarak bu konuda tavır ve davranışlarımız da yavaş yavaş kendini göstermeye başlamaktadır. Baskı ortamları kurulmakta ve bireyler kendi duygu ve düşüncelerini açıklama konusunda tereddüt yaşamakta, açıklayamamakta hatta bazen kendi düşünce yapısına ters olan görüşü kabul etmek, o görüş doğrultusunda hareket etmek zorunda kalmaktadırlar. Bu konuyla ilgili olarak Kızıllan’ın (2006, s. 62) bahsettiği ‘Prokust Yatağı’ örnek verilebilir. “Prokust eski çağların efsanevi eşkıyasıydı. Bu eşkiyanın kendi boyunda demir bir yatağı vardır. Yakaladığı insanları baş tarafından yatağa bağlar, eğer boyu yataktan uzunsa fazlalıkları keser, eğer kısaysa yatağa denk gelsin diye var gücüyle çekerdi. Sonuçta eşkiyanın eline düşenlerin tek kurtulma şansı, boylarının onun boyuyla eşit olmasıydı.” Yani bu durumda, toplum içerisinde savunduğumuz düşünce veya sahip olduğumuz fikirler azınlık tarafından destek görüyor ya da hiç görmüyorsa, o düşünce ve fikirleri başkalarına aktarmak bir yana dursun, özgürce ifade bile edebilmemiz söz konusu olmamaktadır.

Sonuç olarak şunu söyleyebiliriz ki; düşünce özgürlüğü varsa, gelişme ve demokratikleşme de sağlanabilmektedir. İçinde yaşadığımız toplum düşünce özgürlüğü konusunda ne kadar anlayışlı ve bilinçli olursa, dinamik, erdemli ve yaratıcı olan insan yaşadığı toplumu daha iyi noktalara getirebilmekte ve toplumun refah seviyesini daha da arttırabilmektedir. “İnsanlara ait tüm bu nitelikler özgür bir ortamda işlerlik kazanır ve gelişir. Özgürlüğün olmadığı ortamlarda ortaya çıkan kuşku ve korku, belirsizlik, güvensizlik ve uyuşukluk getirir” (Çelik ve Tonta, 1996, s. 1).

Sansür Kavramı:

Sansür, ilk çağlardan günümüze kadar varlığını sürdüren bir kavram olmuştur. Zaman zaman dini, zaman zaman siyasi, zaman zaman da sosyal sebeplerden dolayı uygulanan sansür

toplumu oluşturan bireylerin kendi kendilerine neyin doğru neyin yanlış, kendileri için neyin faydalı neyin zararlı olduğuna karar veremeyecekleri algısını yaratmıştır. Dini, siyasi ya da kültürel açıdan nelerin sakıncalı olup olmadığı konusunda genel anlamda hükümetler sansür uygulamasına gitmiş, öte yandan hükümetin sansür uygulamasına bireysel olarak da katkıda bulunulmuştur. Toplumsal kurumlar olan kütüphanelerde, kaynak seçimi yapılırken personelin dünya görüşü ve dini inançları doğrultusunda bir takım kaynaklara raflarda yer vermek istememesi sansüre bireysel katkının en güzel örneği olarak gösterilebilir ki bu uygulama maalesef Türkiye’de bazı dönemlerde de görülmüştür.

Kabaca, bir şeyin erişimine engel koymak, yasaklamak diye nitelendirilebileceğimiz sansür kavramı gerek anlam gerekse tür bakımından çeşitlilik göstermektedir.

“Düşünce özgürlüğünün kısıtlanması veya baskı altına alınması için başvurulan en temel yöntemdir” (Gülle, 1997, s. 26).

“Her türlü düşün ve sanat ürününün siyaset, din, dil ve ahlak açısından sakıncalı olduğu gerekçesiyle üretiminin, dağıtımının ödünç verilmesinin veya satılmasının yasaklanması veya engellenmesidir” (Kızılkıran, 1988, s. 161).

Yukarıdaki tanımlardan da anlaşılacağı üzere, sansür kavramı aslında dört temel kavramla nitelendirilebilmektedir. Bu kavramlar; yasaklama, kısıtlama, denetleme ve engellemedir.

Sansür türlerini de üç grupta değerlendirmemiz mümkün olacaktır.

Gülle (1997, s. 27)’ ye göre “dolaylı, örtülü ve doğrudan” olmak üzere üç çeşit sansür vardır.

Kızıllkan (1988, s. 161)'a göre ise “hükümetlerin uyguladığı resmi sansür, kişi veya grupların kendi düşüncelerine uygun olmayan yayınlara karşı uyguladıkları sansür ve kişilerin kendi kendilerine uyguladıkları oto-sansür” olmak üzere üç sansür tipi bulunmaktadır.

“Haberleşme, konuşma ve yazma özgürlüğü kişinin yetişmesinde büyük paya sahiptir. Bilgili ve bilinçli insanların yetişebilmesi için toplumlar bu türlü özgürlüklerden yoksun bırakılmamalıdır” (Ersoy, 1993, s. 99). Bu bağlamda sansür, gerek doğrudan gerekse dolaylı olarak bireylerin bir takım düşünce, hizmet ve fikirlerden mahrum kalmasına sebep olmakta, bireylerin faydalı-zararlı ayırımını yapamayacak düzeyde olduklarını öne çıkarmakta ve dolayısıyla bireylerin öz güven sorunu yaşamalarına sebebiyet vermektedir.

Toplumunu oluşturan her bir bireyin, özellikle dini ve siyasi alanlarda olmak üzere, her alanda fikir, düşünce, hizmet ve eserlere erişim ve kullanım hakkının olması gerektiği kanaatindeyiz. Başkaları tarafından uygulan sansür anlayışının sağlıklı bir karar olmadığı ve her bireyin kendisi için yararlı ve zararlı olana kendisinin bireysel olarak karar vermesi gerektiği düşüncesini savunmakla birlikte daha özgür ve daha ilerici bir toplumun oluşabilmesi için “sansür” kavramının yeniden değerlendirilmesi gerektiği anlayışının benimsenmesi gerekmektedir. Öte yandan, toplumu oluşturan bireylerin, yarar ve zarar ikilemi doğrultusunda kendileri için uygun olanın hangisi olduğuna karar verebilmeleri açısından ne düzeyde oldukları ise ayrı bir araştırma konusu olarak ele alınabilir.

Bilgi Hizmetleri ve Düşünce Özgürlüğü

Çalışma kapsamında ele aldığımız konunun bu bölümünde düşünce özgürlüğü-bilgi edinme özgürlüğü ve bilgi edinme özgürlüğü-bilgi hizmetleri konularına değinilerek aralarındaki sıkı ilişki örneklerle ortaya koyulmaya çalışılacaktır.

“Özgür insan özgürce düşünebilen ve kanaatlerini özgürce ifade edebilen insandır. Bunun ön koşulu da çarpıtılmamış bilgiye erişim hakkıdır. Düşünce özgürlüğü ile bilgi

edinme özgürlüğü arasında mutlak bir ilişki vardır. Düşünce özgürlüğünün ‘olmazsa olmaz’ ı bilgi edinme özgürlüğüdür. Bilindiği üzere düşünce özgürlüğünün iki boyutu vardır:

1. Başkalarının görüşlerine özgürce erişebilme,
2. Kendi görüşlerini yayabilme,” (Çelik ve Tonta, 1996, s. 1-2).

Bilgi edinme özgürlüğü ile düşünce özgürlüğü arasındaki ilişkinin önemi göz önüne alındığında, toplumsal kurumlar olarak nitelendirilen ve toplumun büyük bir kısmına hizmet veren bilgi merkezlerinin/kütüphanelerin, kullanıcılara bilgi edinme özgürlüğü kapsamında sağladığı bilgi hizmetlerini de göz ardı etmemesi gerekmektedir.

Şu bir gerçekk ki; hızla değişen ve gelişen bir dünyada yaşamaktayız. Değişen ve gelişenin sadece dünya olmadığı da oldukça açıktır. Toplumun bir parçası olarak bireylerin de ihtiyaçları sürekli değişmekte ve özellikle bilgi edinme ve bu edinimi özgürce gerçekleştirebilme konusunda duyarlılık ve hassasiyette de önemli ölçüde artış yaşandığı görülmektedir.

“Bilgi merkezleri, bireyin ve toplumun bilgi gereksinimini karşılamak, insanın diğer insanlarla ve kurumlarla ilişkilerini belgelemek amacıyla hizmet veren kurumlardır” (Odabaş, 2012, s. 386).

Bu konu kapsamında Atılgan (2002, s. 3) Türkiye’nin bilgi toplumu olma yolunda gereksinim duyacağı bilgileri hizmete sunan bilgi merkezlerinin durumunu ele alındığında, karşımıza çıkan tablonun bilgi merkezi türleri ve hizmetlerine göre farklılıklar gösterdiğini belirtmektedir.

Çalışma kapsamında Türkiye’de, toplumun bir parçası sayılan bireylere bilgi hizmeti sunan kurumları incelerken genel olarak kütüphaneler ele alınmış ve özel olarak da halk kütüphaneleri üzerinde durulmuştur. Bu bağlamda, hizmet veren kurumlar; okul

kütüphaneleri, halk kütüphaneleri, üniversite kütüphaneleri, milli kütüphane ve özel kurum kütüphaneleri olarak sıralanmaktadır.

“Türkiye’nin en yaygın bilgi merkezine sahip olması gereken ve eğitim ile iç içe olan okul kütüphanelerimiz, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olarak hizmet vermektedir. Ancak kimi özel eğitim kurumlarını bir kenarda tutarsak diğer ilköğretim okulları ve liselerde kütüphanelerin istenilen düzeyde örgütlenemedikleri ve kullanıcılarına yeterli düzeyde hizmet sunamadıkları açıkça görülmektedir” (Atılğan, 2002, s. 3).

Eğitim ve öğretim çalışmalarını desteklemek, ders programlarının gerçekleştirilmesine yardımcı olmak ve her türden yayınlarla öğrencilerin bilgi, eğitim ve kültür düzeyini yükseltmek okul kütüphanelerinin hizmet anlayışı ve hizmet kapsamını oluşturmaktadır.

“Örgüt ağı olarak ikinci büyük potansiyele sahip halk kütüphanelerimiz ise Kültür Bakanlığına bağlı olarak hizmet vermektedir. Halkın üniversitesi olarak nitelendirilen halk kütüphanelerinin e-Türkiye sürecinde üstlenmeleri gereken önemli görevler bulunmaktadır. Halk kütüphanelerinde internet aracılığı ile bilgi hizmetlerinin verilmesinde bilişim teknolojilerinin kullanılması konusunda aşmamız gereken önemli sorunlar bulunmaktadır. Bu sorunların başında halk kütüphanelerimizin internet hizmetlerini yürütmelerini gerektirecek bütçeye sahip olmamaları gelmektedir” (Atılğan, 2002, s. 3).

Halk kütüphaneleri gerek sağladığı bilgi hizmetleri gerekse hizmet verdiği hedef grupları bakımından diğer kütüphanelerden birtakım farklılıklar göstermektedir. Çünkü hizmet verilmesi gereken kitlenin çok çeşitli kullanıcı gruplarından oluşmasından dolayı, sunulacak hizmetlerin de her grubun ihtiyaç ve gereksinimleri göz önünde bulundurularak düzenlenmesi gerekmektedir. “Halk kütüphanesi düşüncesinin özünde, çalışmaları ile toplumdaki üretime katkıda bulunan, toplumun yarattığı çeşitli kültür verilerinden pay almak, bunlardan yararlanmak isteyen, fakat bunları kendi başına edinecek parası, neleri

edinebileceği konusunda bilgisi de olmayan insana yardım etme amacı ya da görev duygusu diyebileceğimiz şey yatmaktadır” (Baysal, 1991, s. 13). Halk kütüphaneleri bu görev ve amaç duygusu kapsamında çeşitli kullanıcı gruplarına, çeşitli bilgi hizmetleri sunmaya çalışmakta ve amaç ve görev duygusuna göre hareket etmektedir.

“Bilgi ve teknolojik alt yapısı gelişmiş, iyi hizmet verdikleri düşünülen üniversite kütüphanelerimiz ise Yüksek Öğretim Kuruluna bağlı olarak çalışmaktadır. Bu üniversitelerimizde bilgi hizmetleri, Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlıkları yapısı içinde hizmet alanlarını gerçekleştirmektedir” (Atılğan, 2002, s. 3).

Üniversite kütüphaneleri, üniversite öğrencilerine ve üniversite personeline hizmet veren kütüphanelerdir. Dolayısıyla hizmet alanları ve hizmet sundukları kesim biraz daha sınırlıdır. Bilimsel araştırma ve gelişmeleri desteklemek kapsamında her gün gelişen bilimin sonucu ortaya çıkan verileri kullanıcı hizmetine sunmakla yükümlü hizmet organlarıdır.

“Üniversite kütüphanelerimizin büyük çoğunluğu, ulusal akademik ağ yapılanması içinde, teknolojik alt yapı sorununu çözmüştür. Bugün internet aracılığı ile pek çok bilgiye erişilebilmektedir. Bununla birlikte elektronik kütüphane konusunda da üniversitelerimizde önemli adımlar atılmış ve pek çok bilgi bankasına erişim olanakları sağlanmıştır. Bu kütüphanelerimizin en büyük sorunları, yetişmiş eleman ve yeterli bütçenin olmamasıdır. İletişim alt yapısının büyük oranda gerçekleştirilmiş olması üniversite kütüphanelerimizin elektronik yayınları hizmete sunmasında ve e-dergi aboneliklerinin yaygınlaşmasında da etkili olmaktadır. Üniversite kütüphanelerimizin e-dergi abonelikleri ve elektronik veri tabanlarını sağlanması konularında da ülkemizde önemli adımlar atılmıştır” (Atılğan, 2002, s. 3).

“Araştırma kütüphaneleri içinde önemli bir yer tutan Milli Kütüphanemiz de Kültür Bakanlığına bağlı olarak çalışmaktadır. Milli Kütüphane, teknolojik alt yapısını tamamlanmış ve sistemini sürekli güncelleme aşamasında önemli adımlar atmıştır. Bugün sahip olduğu bilgi

kaynaklarının büyük bir bölümünün bibliyografik kayıtlarını, bilgisayar ortamına aktarmış ve internet üzerinden hizmete sunmuştur. Bu kütüphanemizin de en büyük sorunu yetişmiş personel ve yeterli bütçesinin olmamasıdır” (Atılğan, 2002, s. 3).

“Özel kurum ve kuruluşların bünyesinde oluşturulmuş bilgi merkezleri de bağlı oldukları kurumun hizmet alanları ile ilgili konularda bilgi hizmeti vermektedir. Bu bilgi merkezleri de teknolojik alt yapı ve hizmet unsurları açısından iyi durumdadır” (Atılğan, 2002, s. 3).

Kullanıcının gereksinim duyduğu bilgiyi en kısa zamanda hizmete sunmayı amaçlayan kütüphaneler, bilgi teknolojilerini kullanarak hizmet vermeye çalışmaktadır. Kütüphaneler, sorunları çözmek ve bilimsel dergi ve veri tabanlarını elektronik ortamda sağlamak ve hizmete sunmak için konsorsiyum oluşturma yoluna gitmiştir. Ülkemizde bu amaçla 1999 yılında ANKOS (Anadolu Üniversite Kütüphaneleri Konsorsiyumu) kurulmuştur.

Konsorsiyum çalışmalarının başarılı olması ülkemizde başka işbirliği çalışmalarına da öncülük etmiştir. Bunların başında ortak belge sağlama hizmeti olan OBES gelmektedir. Ankara'daki dört üniversite ve ULAKBİM arasında gerçekleştirilen bu projede kurye sistemi kullanılarak araştırmacılarının istedikleri makalelerin fotokopileri sağlanmaktadır. Bilkent, Gazi, Hacettepe ve ODTÜ ile ULAKBİM arasındaki bu işbirliğinde makalelerin iletiminde kurye sistemi yerine teknolojik olanakların kullanılarak diğer üniversitelerinde katılımı ile genişletilmesi planlanmaktadır (Atılğan, 2002, s. 4).

Anlaşıldığı üzere düşünce özgürlüğü-bilgi edinme özgürlüğü ve bilgi edinme özgürlüğü-bilgi hizmetleri arasında bir ilişki bulunduğu açıktır. En temel özgürlüklerden biri olan düşünce özgürlüğü ancak bilgi edinme özgürlüğü ile desteklenirse bir anlam ifade etmektedir. Çünkü insan düşündükçe bilir, bildikçe daha fazla düşünür. Bilmek içinse bilgi edinebilme yetisi olmazsa olmazdır. Tüm bunların sağlam bir zincir oluşturabilmesi içinse

gereken şey “özgürlük”tür. Düşünmedikçe, bilgi üretilemez, bilgi üretilemedikçe de hizmete sunulacak bir şey var olamaz.

Kütüphaneleri ve Düşünce Özgürlüğü/Sansür İlişkisi

Halk Kütüphaneciliği ve Düşünce Özgürlüğü:

İnsanın, gelişimini sağlayabilmesi için düşüncelerini özgürce ifade edebilmesi gerekmektedir. Ancak düşüncelerin özgürce ifade edildiği bir ortamda sorunlara demokratik çözümler bulunabilmektedir. Öte yandan insan, düşüncelerini geliştirebilmek için bilgiye ihtiyaç duymaktadır. O yüzden bilgi edinmek insanın doğası gereği bir gereksinim olarak nitelendirilmektedir. Bu gereksinimin en iyi şekilde, eksiksiz bir biçimde karşılanabilmesi için bireylere her türlü kaynağa ve bilgiye erişimi sağlayacak imkânlar sağlanmalıdır. Bu imkânları sağlayacak en ileri gelen kurumlar kütüphaneler, özellikle de halk kütüphaneleridir. “Halk kütüphanelerinde her türlü bilginin bulundurulması ve halkın hizmetine ayırım gözetilmeksizin sunulması, bu kuruluşların bilgi edinme özgürlüğü ile öncelikli ilişkisini göstermektedir” (Gülle, 1997, s. 38).

Kütüphaneler toplumun bilgi depoları, toplumun gelişmesinde bir ön ayak ve toplumun beyni niteliği taşıyan toplumsal kurumlardır. Her kütüphanenin kendisine özgü kullanıcı tipleri ve bu kullanıcıların ihtiyaçlarına göre belirlenen hizmet anlayışları mevcuttur.

Kütüphanelerde sunulan bilgi hizmetlerinin kullanıcıya iletilmesi kapsamında aracı görevi gören kütüphaneciler ise hizmetin tam ve meslek etiği çerçevesinde sunulmasına oldukça özen göstermelidir.

Kütüphanecilik mesleğinde, göz ardı edilmemesi gereken en önemli konulardan biri özgürlüktür. Konu kütüphane olunca, burada özgürlükten kastımız hiç şüphesiz “düşünce özgürlüğü” olmaktadır. “Düşünce özgürlüğü, kütüphanecilik mesleğinin temel ilkelerinden

biridir. Kütüphanelerin düşünce özgürlüğüne uygun bir ortam haline getirilmesinde kütüphanecilere önemli görevler düşmektedir. Kütüphanecinin bu alandaki sorumluluğunu yerine getirebilmesi için bu alanda bilinçli olması gerekir” (Kızıllkan, 1994, s. 1).

“Kütüphanecilik mesleğinin özünde toplumun, bireylerine düşünce özgürlüğünü sağlama sorumluluğu vardır” (Sağlamtuñç, 1991, s. 93).

Düşünce özgürlüğü kütüphane ortamında ele alındığında, bu özgürlüğün sınırlarını şu şekilde belirlememiz mümkündür; toplumsal bir kurum olan kütüphanenin hizmetlerini kullanıcılara ulaştırmakla sorumlu olan personeli, kullanıcıların ihtiyaçları doğrultusunda görsel-işitsel, basılı ya da elektronik her türlü kaynağın seçilmesinde, oluşturulan dermenin kullanılmasında ve kütüphanelerin kullanıcılara yönelik hazırladığı tüm hizmetlerde “düşünce özgürlüğü” kavramını asla göz ardı etmemelidir.

Hindistan’daki kütüphane hareketinin babası olarak kabul edilen S.R. Ranganathan kütüphaneciliğin 5 temel yasasını şu şekilde belirlemiştir;

- “Kitaplar okumak içindir.
- Her kitabın bir okuyucusu vardır.
- Her okuyucunun bir kitabı vardır.
- Okuyucunun zamanını boşa harcamamak gerekir.
- Kütüphane gelişen bir organizmadır” (Kızıllkan, 1994, s. 15).

Ranganathan tarafından belirlenen bu 5 yasa içerisinde konumuz kapsamında bizi en çok ilgilendireni hiç şüphesiz ikinci ve üçüncü maddeleridir. “Her kitabın bir okuyucusu vardır” ve “Her okuyucunun bir kitabı vardır”. Bu maddeleri, belki doğrudan olmasa da, dolaylı olarak kütüphanelerde kütüphaneciler tarafından zaman zaman uygulanan sansüre bir karşı düşünce olarak savunmamız mümkündür. Özellikle kütüphane dermesi oluşturulurken uygulanan kitap seçimi işine, kütüphanecilerin, kişisel veya siyasi görüşlerini, dini inanış veya

sosyal yaşam anlayışlarını dahil ederek bir takım kaynakların hizmete sunulmasını en baştan engelliyor olması hem bir kütüphanecinin yapmaması gereken bir hareket hem de mesleki etiğe aykırı bir davranış olarak nitelendirilmektedir.

O yüzdendir ki, bilgi yuvası, bilgi deposu dediğimiz kütüphane kurumlarında, gerek kurumsal olarak gerekse kütüphaneciler düzeyinde ne amaçla ve kimlere hizmet edildiği anlayışının iyice kavranmış olması ve hizmetleri kullancılara bu anlayış doğrultusunda, düşünce özgürlüğü kapsamında sunulması gerekmektedir.

Halk Kütüphaneciliği ve Sansür:

Sansür kelimesi yukarıda da değinildiği üzere genel olarak dört temel kavramla nitelendirilebilmektedir. Bu kavramlar; yasaklama, kısıtlama, denetleme ve engellemedir. Tüm bu faktörler hayatın her anında, her yerde ve zaman tanımaksızın bireylerin karşısına çıkmakta ya da bireyler fark etmeden de sansür uygulamasına maruz kalmaktadırlar.

Çalışma kapsamında sansür kavramı, toplumun bilgi deposu sayılan bilgi merkezleri/kütüphaneler açısından ele alınmaktadır. “Kütüphanecilik açısından sansür, yayınları yıpratma, sayfalarını kopartma, hizmetten alıkoyma, yasaklama, gizleme, sınırlama, etiketleme, ortadan kaldırma çabalarının tümüdür” (Kızıllan, 1988, s. 161).

Sansür konusu kapsamında Amerikan Kütüphane Derneği'nin hazırladığı Kütüphane Hakları Bildirgesi de bize daha net ve açıklayıcı bilgiler vermektedir. Sağlamtuç ve Tülin'in sansür kavramını kütüphanecilik açısından değerlendirdiği yazılarında bu bildirgenin maddelerinden bahsedilmiştir. Bu maddelere değinecek olursak;

- Kitap ve diğer kaynaklar, kütüphanenin hizmet verdiği yöre halkının tüm bireylerinin ilgi ve gereksinimine göre ve onların aydınlanması amacıyla sağlanmalıdır. Herhangi bir materyal, onu ortaya çıkaran veya yaratan kişinin düşünce ve görüşleri nedeniyle kütüphaneden **çıkartılamaz**.

- Kütüphaneler, güncel ve tarihsel konular hakkında her türlü görüşü içeren bilgi ve materyali sağlamalıdır. Materyal, partizanca ya da doktriner görüş ayrılığı nedeniyle **yasaklanmamalı** ve raflardan **kaldırılmamalıdır**.
- Kütüphaneler bilginin sağlanması ve toplumun aydınlanması sorumluluklarını tam anlamıyla gerçekleştirebilmek için **sansüre karşı çıkmalıdır**.
- Kütüphaneler, düşünce özgürlüğünü savunan kişi ya da gruplarla **işbirliği yapmalıdır**.
- Bireylerin kütüphane kullanma hakları ırk, yaş, görüş, etnik köken vb. sebeplerle **yasaklanmamalı** ya da **kısıtlanmamalıdır**.
- Hizmet verdikleri toplumun kullanımına sergi ya da toplantı salonlarını sunan kütüphaneler, bunların çeşitli görüşleri, inançları savunan bireyler ya da gruplarca eşitlik ilkesine göre, **hiçbir ayırım yapılmadan** kullanımını sağlamalıdır (Sağlamtunç, 1991, s. 94).

Çalışma kapsamında ele aldığımız düşünce özgürlüğü ve sansür kavramlarının aslında birbirleri için bütünleyici birer etken oldukları açıktır. Kurumların ve kurum çalışanlarının düşünce özgürlüğünü destekledikleri ve düşünce özgürlüğünden yana olduklarını göstermeleri için verilen hizmetlerde hiçbir kısıtlama yapmamaları en önemli göstergedir. Yani burada amaç şudur; kullanıcıların, kütüphanenin bütün kaynaklarından, araç gereçlerinden hiçbir ayırım gözetilmeksizin faydalanmaları sağlanmalıdır. Tam da bu noktada, ele alınması gereken bir diğer konu ise “kütüphanecilerin sansür konusunda ki tutumları”dır. Üst makamlarca uygulanmaya başlanan sansürün son ayağını kütüphane çalışanları oluşturmaktadır. Mesleki ve kişilik açısından sorumluluk bilinci henüz oturmamış kütüphane personelinin sansüre karşı duyarlı olması da elbette beklenemez. O yüzden, düşünce özgürlüğü ve sansür kavramlarının ne olduğu ve mesleki açıdan nasıl bir önem arz ettiği iyice kavranmalı ve kavratılmalıdır. Sağlamtunç (1991, s. 95-96) bu konuda şunları dile getirmektedir; “gerekli bilinç düzeyine erişmemiş kütüphanecilerin yasal yollarla kullanımın yasaklanmamasına

karşın bazı kitapları, süreli yayınları, herhangi bir problemle karşılaşılabilecekleri düşüncesiyle başta kendilerinin almadığını ya da raflardan alıp sakladıklarını yani “oto-sansür” uyguladıklarını da çoğu kez görmekteyiz.”

Hiçbir kütüphaneci kütüphane dermesine seçtiği materyalin içeriğinden sorumlu tutulmayacağı için, kaynak seçiminde her hangi bir sorun yaşayabileceği düşüncesinden kurtulmalı ve kaynakları kendi görüşüne yatkın, kendi beğenisine uygun seçmektense, toplumun her kesimine ve toplumda her türden düşüncüyü benimseyen bireylerin olabileceği düşüncesine göre seçmelidir.

Araştırmanın Amacı, Kapsamı ve Yöntemi:

Araştırmanın amacı, Ankara’da bulunan üç ilçe halk kütüphanesi kullanıcılarının kütüphanelere ilişkin sansür ve düşünce özgürlüğü kavramları kapsamındaki farkındalık seviyelerini ölçmek, ayrıca kütüphane hizmetlerine ve personeline daha objektif bakabilmelerini sağlamaktır. Araştırma kapsamında, kullanıcıların yaş, cinsiyet ve eğitim düzeyleri doğrultusunda sansür ve düşünce özgürlüğü kavramlarına bakış açıları değerlendirilmiştir. Araştırma Ankara’da bulunan Cebeci, Sincan ve Or-An Sevgi Yılı ilçe halk kütüphanelerine kayıtlı olan üyeler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini üç ilçe halk kütüphanesine kayıtlı 3723 kullanıcı oluşturduğundan dolayı, araştırma sonuçlarının tüm halk kütüphaneleri kullanıcıları için genellenmesi mümkün değildir. 0,99 güven düzeyi ve 0,05 hoşgörü miktarına göre 4000 kişilik bir kitle 123 kişiyle örneklenebilmektedir (Çıngı, 1990, s. 261). Çalışmamızda 3723 kişilik evren rastgele örneklem yöntemiyle 150 kişiyle örneklenmiştir. Örneklem sayısı evreni temsil etme konusunda yeterli görünmektedir. Betimleme yöntemi kullanılarak yapılan araştırmada yer alan kullanıcılara 25 sorudan oluşan anket uygulanmıştır. Ayrıca görüşme ve gözlem teknikleri de kullanılmıştır. Anket sonuçları

SPSS 15 (Statistical Package for the Social Sciences) istatistik programı ile değerlendirilmiştir.

Bulgular ve Değerlendirme

Bu bölümde kütüphaneye kayıtlı 150 kullanıcının sorulara verdikleri yanıtlar değerlendirilmiştir. Ankete katılan katılımcıların %55,3'ü kadın (n=83), %44,7'si de erkektir (n=67). Katılımcıların yaş durumlarına bakıldığında, %61,3'ü 12-24 (n=92), %9,3'ü 25-34(n=14), %8,7'si 35-44(n=13), %14,7'si 45-54(n=22) ve %9'u da 55 ve üzeri(n=6) yaş aralığında olduğunu belirtmiştir. Mezuniyet durumlarına bakıldığında da katılımcıların %14,7'si ilköğretim, %46'sı lise ve %39,3'ü de üniversite mezunu olduğunu belirtmiştir.

Araştırmamız kapsamında üzerinde durulması gereken önemli noktalardan ilki katılımcıların “düşünce özgürlüğü” ve “sansür” kavramlarında ne anladıklarını belirlemektir.

Tablo 1. Katılımcıların cinsiyetlerine göre “Düşünce Özgürlüğü” ve “Sansür” algıları.

Düşünce Özgürlüğü:	KADIN		ERKEK		<i>p</i>
	EVET	%	EVET	%	
Herkesin, istediği düşüncüyü istediği gibi açıklama ve diğerlerinin fikir ve düşüncelerine erişebilme hakkıdır	58	69,9	47	70,1	,971
Demokratik yaşam için olmazsa olmazdır	47	56,6	35	52,2	,592
Düşüncelerin, ülkenin düzenini bozmadan açıklanmasıdır	19	22,9	30	44,8	,04 ³
Sansür:					
Duygu, düşünce veya herhangi bir bilgi kaynağına uygulanan kısıtlamadır	43	51,8	35	52,2	,958
Toplumun kışkırtacağına inanılan fikirlerin açıklanmasının engellenmesidir	26	31,3	25	37,3	,441
Dini, siyasi, sosyal, kültürel veya cinsel içerik nedeniyle bilgi kaynağı ya da sanatsal ürünlerin yasaklanması	44	53	31	46,3	,412

¹ P<0,05

Tablo 1.'deki oranlara bakıldığında “Herkesin, istediği düşüncüyü istediği gibi açıklama ve diğerlerinin fikir ve düşüncelerine erişebilme hakkıdır” tanımı kadınların %69,9'una, erkeklerinde %70,1'ine göre “Düşünce Özgürlüğü” kavramına karşılık gelen en uygun

açıklama olarak belirtilmiştir. Yukarıdaki oranlar doğrultusunda düşünce özgürlüğü algısının cinsiyete göre farklılık göstermediği, sadece “Düşüncelerin, ülkenin düzenin bozmadan açıklanması” değişkeni ile istatistiksel açıdan anlamlılık gösterdiği ($p<0,05$) görülmektedir. Diğer tanımlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Yine aynı tabloya bakıldığında, kadınların %53’ü sansürün “Dini, siyasi, sosyal, kültürel veya cinsel içerik nedeniyle bilgi kaynağı ya da sanatsal ürünlerin yasaklanması” olduğunu belirtirken erkekler ise %52,2’lik oranla sansürün “Duygu, düşünce veya herhangi bir bilgi kaynağına uygulanan kısıtlama” olduğunu belirtmiştir. Oranlara bakıldığında sansür kavramının cinsiyet faktörüne göre oransal açıdan farklı algılandığı ancak bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı görülmektedir.

Tablo 2. Katılımcıların yaş gruplarına göre “Düşünce Özgürlüğü” ve “Sansür” algıları.

1- Herkesin, istediği düşünceyi istediği gibi açıklama ve diğerlerinin fikir ve düşüncelerine erişebilme hakkıdır, 2- Demokratik yaşam için olmazsa olmazdır, 3- Düşüncelerin, ülkenin düzenini bozmadan açıklanmasıdır, 4- Duygu, düşünce veya herhangi bir bilgi kaynağına uygulanan kısıtlamadır, 5- Toplumun kışkırtacağına inanılan fikirlerin açıklanmasının engellenmesidir, 6- Dini, siyasi, sosyal, kültürel veya cinsel içerik nedeniyle bilgi kaynağı ya da sanatsal ürünlerin yasaklanması.

	12-24		25-34		35-44		45-54		55 ve üzeri		p
	EVET	EVET	EVET	EVET	EVET	EVET	EVET	EVET	EVET		
	n	%	n	%	n	%	N	%	n	%	
Düşünce Özgürlüğü:											
1	65	70,7	10	71,4	10	76,9	13	59,1	7	77,8	,766
2	44	47,8	9	69,2	9	69,2	15	68,2	5	55,6	,288
3	33	35,9	4	28,6	4	30,8	7	31,8	1	11,1	,651
Sansür:											
4	44	47,8	7	50	8	61,5	14	63,6	5	55,6	,667
5	36	39,1	2	14,3	5	38,5	5	22,7	3	33,3	,301
6	47	51,1	7	50	10	76,9	9	40,9	2	22,2	,120

Tablo 2.’deki oranlara bakıldığında, 12-24, 25-34, 35-44 ve 65 ve üzeri yaş grubundaki katılımcılar düşünce özgürlüğünün büyük oranda “Herkesin, istediği düşünceyi istediği gibi açıklama ve diğerlerinin fikir ve düşüncelerine erişebilme hakkı” olduğunu belirtirken, 45-54 yaş grubu katılımcılarına göre ise düşünce özgürlüğü büyük oranda “Demokratik yaşam için olmazsa olmaz” olarak tanımlanmıştır.

Yine aynı tabloya baktığımızda, 12-24, 25-34 ve 35-44 yaş grubundaki katılımcılar sansür kavramını büyük oranda “Dini, siyasi, sosyal, kültürel veya cinsel içerik nedeniyle bilgi kaynağı ya da sanatsal ürünlerin yasaklanması” olarak tanımlarken, 45-54 ve 55 ve üzeri yaş grubundaki katılımcılar ise “Duygu, düşünce veya herhangi bir bilgi kaynağına uygulanan kısıtlama” olarak tanımlamışlardır. Yukarıdaki oranlar doğrultusunda düşünce özgürlüğü ve sansür kavramlarının belirli yaş grupları arasında oransal açıdan farklı algılandığı ancak bu farkın yapılan ki kare testi sonucunda istatistiksel açıdan anlamsız olduğu belirlenmiştir ($p>0,05$).

Tablo 3. Katılımcıların mezuniyet durumlarına göre “Düşünce Özgürlüğü” ve “Sansür” algıları.

Düşünce Özgürlüğü:	İlköğretim		Lise		Üniversite		p
	EVET	%	EVET	%	EVET	%	
Demokratik yaşam için olmazsa olmazdır	7	31,8	36	52,2	39	66,1	,019 ⁴
Herkesin, istediği düşünceyi istediği gibi açıklama ve diğerlerinin fikir ve düşüncelerine erişebilme hakkıdır	17	77,3	47	68,1	41	69,5	,712
Düşüncelerin, ülkenin düzenini bozmadan açıklanmasıdır	8	36,4	20	29	21	35,6	,673
Sansür:							
Duygu, düşünce veya herhangi bir bilgi kaynağına uygulanan kısıtlamadır	5	22,7	40	58	33	55,9	,012 ¹¹
Toplumun kışkırtacağına inanılan fikirlerin açıklanmasının engellenmesidir	12	54,5	22	31,9	17	28,8	,083
Dini, siyasi, sosyal, kültürel veya cinsel içerik nedeniyle bilgi kaynağı ya da sanatsal ürünlerin yasaklanması	10	45,5	32	46,4	33	55,9	,503

⁴P<0,05 ¹¹P<0,05

Tablo 3.’deki oranlara bakıldığında, ilköğretim mezunlarının %77,3’ü, lise mezunlarının %68,1’i ve üniversite mezunlarının % 69,5’i düşünce özgürlüğü kavramının “Herkesin, istediği düşünceyi istediği gibi açıklama ve diğerlerinin fikir ve düşüncelerine erişebilme hakkı” olduğunu belirtmiştir. Yani mezuniyet durumlarının kişilerin düşünce özgürlüğü algıları üzerinde çok fazla etkisi olmadığı anlaşılmıştır.

Yine aynı tablodaki verilere bakıldığında, ilköğretim mezunlarının % 54,5’i sansür kavramının “Toplumun kışkırtacağına inanılan fikirlerin açıklanmasının engellenmesi” olduğunu belirtirken, lise mezunları ise %58’lik oranla sansürün “Duygu, düşünce veya

herhangi bir bilgi kaynağına uygulanan kısıtlama” olduğunu belirtmiştir. Üniversite mezunları ise %55,9’luk oranlarıyla hem “Duygu, düşünce veya herhangi bir bilgi kaynağına uygulanan kısıtlamanın”, hem de “Dini, siyasi, sosyal, kültürel veya cinsel içerik nedeniyle bilgi kaynağı ya da sanatsal ürünlerin yasaklanması”nın sansür kavramını karşıladığını belirtmiştir. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda, mezuniyet durumlarının kişilerin düşünce özgürlüğü ve sansür algılarında farklılıklar yarattığı sonucuna ulaşılmıştır. Ancak bu fark düşünce özgürlüğü algısı için sadece “Demokratik yaşam için olmazsa olmaz” değişkeni ile istatistiksel açıdan anlamlılık gösterirken, sansür algısı için de sadece “Duygu, düşünce veya herhangi bir bilgi kaynağına uygulanan kısıtlamadır” değişkeni ile anlamlılık göstermektedir ($p<0,05$). Diğer tanımlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Katılımcılara, sansürün gerekli olup olmadığına dair sorulan soruya katılımcıların %44’ü ($n=66$) “Evet”, %56’sı ($n=84$) “Hayır” cevabını vermiştir. Sansürün gerekli olduğunun en önemli göstergesi toplumun sansürsüz yaşamı kaldırabilecek düzeyde olmayışı olarak belirtilirken, sansürün gerekli olmadığına en önemli göstergesi de sansürün düşünce özgürlüğünün önündeki en önemli engel olduğu şeklinde belirtilmiştir.

Tablo 4. Aşağıdakilerden hangisi sansür uygulamasını gerektirir?

	KADIN		ERKEK		<i>p</i>
	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	
Ahlaki yapıyı eleştiren yayın ve düşünceler	34	41	33	49,3	,310
Toplum değerlerini eleştiren yayın ve düşünceler	16	19,3	17	25,4	,370
Genel devlet düzenini eleştiren yayın ve düşünceler	8	9,6	14	20,9	,053
Hiçbiri	35	42,2	20	29,9	,120
Diğer	9	10,8	6	9	,702

Tablo 4’deki oranlara bakıldığında, katılımcıların büyük bir kısmının ahlaki yapıyı eleştiren yayın ve düşüncelere sansür uygulanması gerektiğini düşündüğü görülmektedir. Bu oran kadınlarda %41’ken erkeklerde %49,3’tür. Yapılan ki kare testi sonuçlarına göre ise cinsiyet ile sansür uygulanması gereken durumlar arasında anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$). Ayrıca yine ki kare testi sonuçlarına göre, yaş grubu ve mezuniyet

durumları ile sansür uygulanması gereken durumlar arasında da anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Tablo 5. Aşağıdaki sözcüklerden hangisi/hangileri sizce sansür uygulamasını gerektiren çağrışımlar uyandırmaktadır?

	KADIN		ERKEK		p
	n	%	n	%	
Hakaret, küfür, aşağılama	63	75,9	45	67,2	,236
İrkçılık, faşizm	43	51,8	36	53,7	,814
Şiddet	45	54,2	25	37,3	,039 ¹
Komünizm	10	12	14	20,9	,142
Din, ateizm	15	18,1	17	25,4	,278
Laiklik	1	1,2	4	6	,106
Hiçbiri	10	12	8	11,9	,984

¹P<0,05

Tablo 5.'deki oranlara baktığımızda, en büyük oranla, “hakaret, küfür ve aşağılama”nın katılımcılar tarafından, sansür uygulanması gereken çağrışımlar yaptığı belirtilmiştir. Tablonun Asymp. Sig. sütununa bakıldığında da, anlamlılık değerlerinin 0,05'ten yüksek olduğu, sadece cinsiyet değişkeni ile şiddet değişkeni arasında anlamlı bir farkın olduğu gözlenmektedir. Ayrıca katılımcıların mezuniyet durumları ve yaş gruplarıyla şiddet değişkeni arasında da anlamlı bir fark bulunmuştur (p<0,05).

Tablo 6. Halk kütüphaneleri ile düşünce özgürlüğü arasında bir ilişki olduğunun/olmadığının göstergeleri nelerdir?

	n	%
İlişki Vardır		
Halk kütüphaneleri, bünyesinde bulundurduğu her türlü materyali, dil-din-ırk-cinsiyet-politik görüş vb. konularda ayırım gözetmeden hizmete sunmakla düşünce özgürlüğüne doğrudan katkıda bulunur	98	65,3
Halk kütüphaneleri halka okuma alışkanlığı kazandırarak düşünce özgürlüğüne katkıda bulunur	77	51,3
Halk kütüphanesinin temel felsefesi, düşünce özgürlüğü doğrultusunda hizmet sunmaktır	49	32,7
Diğer	3	2
İlişki Yoktur		
Halk kütüphaneleri, çoğunlukla öğrencilerin ders çalıştıkları yerler olduğu için düşünce özgürlüğü ile bir ilişkisi yoktur.	33	22
Düşünce özgürlüğü konusunda her türlü kararı devlet alır, bizler alınan kararlara uygun davranmak zorundayız	19	12,7
Düşünce özgürlüğü başka derneklerin ilgi alanına girmektedir	7	4,7
Diğer	8	5,3

Tablo 6,'deki oranlara bakıldığında, halk kütüphaneleri ile düşünce özgürlüğü arasında bir ilişkinin olduğu belirten katılımcıların %65,3'ü bu ilişkiyi “Halk kütüphaneleri, bünyesinde bulundurduğu her türlü materyali, dil-din-ırk-cinsiyet-politik görüş vb. konularda

ayrım gözetmeden hizmete sunmakla düşünce özgürlüğüne doğrudan katkıda bulunur” maddesiyle ilişkilendirmiştir.

Öte yandan, halk kütüphanelerinin düşünce özgürlüğüyle bir ilişkinin olmadığını belirten katılımcıların %33’ü ise bunu “Halk kütüphaneleri, çoğunlukla öğrencilerin ders çalıştıkları yerler olduğu için düşünce özgürlüğü ile bir ilişkisi yoktur” maddesiyle ilişkilendirmiştir.

Tablo 7. Halk kütüphanelerinde bulunan bazı kitap, dergi vb. kaynakların okuyuculara olumsuz etki ettiğini/etmediğini düşünmenin nedeni/nedenleri nelerdir?

	n	%
Olumsuz etki etmektedir		
Halkın eğitim seviyesi her yayını okuyup anlayabilecek düzeyde değildir	35	23,3
Devlet yayımına izin verse dahi bazı yayınlar halkı olumsuz yönde etkileyebilir	33	22
Toplumun değer yargılarını eleştiren yayınlar okuyuculara olumsuz etki yapar	20	13,3
Diğer	10	6,7
Olumsuz etki etmemektedir		
Okuyucular her türlü yayını okuyarak faydalı-zararlı kararını kendileri vermelidir	90	60
Okuyucuların doğru ve yanlış öğrenmesi her türlü bilgiye erişmeleri ile mümkündür	60	40
Okuyucular olumsuzda olsa her türlü yayını okuma hakkına sahiptirler	56	37,3
Diğer	5	3,3

Tablo 7.’deki oranlara bakıldığında, halk kütüphanelerinde bulunan bazı kitap, dergi vb. kaynakların okuyucuya olumsuz etki ettiğini belirten katılımcıların %23,3’ü bu etkiyi, “Halkın eğitim seviyesi her yayını okuyup anlayabilecek düzeyde değildir” maddesiyle ilişkilendirmiştir. Öte yandan etki etmediğini düşünen katılımcıların %60’ı da okuyucuların her türlü yayını okuyarak faydalı-zararlı kararını kendileri vermesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Tablo 8. Kütüphanede, kitap, dergi vb. kaynakların seçiminde siyasi, ahlaki ve dini düşünce yapılarının etkisi olduğunu/olmadığını düşünmenin nedeni/nedenleri nelerdir?

	n	%
Siyasi, dini ve ahlaki düşünce yapıları etkilidir		
Kütüphanede genelde belirli konulardaki kitap, dergi vb. kaynaklara ağırlık verilmektedir	33	22
Kütüphanede dini, siyasi konularda her aradığım kaynağı bulamıyorum	28	18,7
Kütüphane dermesi, dönemin siyasi düşünce şekline göre oluşturulmaktadır	24	16
Diğer	9	6
Siyasi, dini ve ahlaki düşünce yapıları etkili değildir		
Kütüphaneciler aldıkları mesleki eğitim doğrultusunda bu hareketin meslek ahlakına aykırı olduğunu bilirler	60	40
Kullanıcı için en yararlı kaynakların hangileri olduğuna kütüphaneciler tek başlarına karar veremezler	39	26
Kaynaklar daha üst makamlarca belirlenmektedir	24	16
Diğer	3	2

Tablo 8.'daki oranlara bakıldığında, kütüphanede, kitap, dergi vb. kaynakların seçiminde siyasi, ahlaki ve dini düşünce yapılarının etkisi olduğunu belirten katılımcıların %22'si, kütüphanede genelde belirli konulardaki kitap, dergi vb. kaynaklara ağırlık verilmesini bunun bir göstergesi olarak belirtmişlerdir. Öte yandan, siyasi, dini ve ahlaki düşünce yapılarının kaynak seçimine etki etmediğini belirten katılımcıların %40'ı bunun sebebi olarak kütüphanecilerin aldıkları mesleki eğitimin buna müsaade etmeyeceğini ileri sürmektedirler.

Araştırma kapsamında kullanıcılara, kütüphanede aradıkları bilgiye herhangi bir nedenle erişimlerinin engellenip engellenmediğini sorulmuş, katılımcıların %2,7'si "Evet", %93,3'ü "Hayır" ve %4'ü de "Bazen" yanıtlarını vermiştir. Katılımcıların büyük bir kısmının kaynaklara erişiminin engellenmediği sonucuna erişilmiştir.

Katılımcıların aradıkları kaynaklar ya da herhangi bir bilgi ile ilgili kütüphanecilerin zararlı-yararlı gibi yorum yapıp yapmadıkları sorulmuş ve katılımcıların %3,3'ü "Evet", %93,3'ü "Hayır" ve %3,3'ü de "Bazen" yanıtlarını vermiştir. Bu sonuçlara göre, kütüphanecilerin önemli ölçüde, kullanıcılara etki etmediği sonucuna erişilmiştir.

Katılımcılara, kütüphaneden almak istedikleri herhangi bir kaynağı içeriğinin zararlı olmasından dolayı ödünç almalarının engellenip engellenmediği sorulmuş, katılımcıların %6,7'si "Evet", %84,7'si "Hayır" ve %8,7'si de "Bazen" yanıtını vermişlerdir. Bu sonuçlara göre, kaynak ödünç alırken, kullanıcıların kaynağın içeriğinden dolayı büyük oranda engellenmedikleri görülmüştür.

Son olarak, katılımcılara, kütüphaneden aldıkları ya da yanlarında getirdikleri kitap, dergi vb. kaynakları okurken ya da incelerken kütüphane personeli tarafından eleştirilebilecekleri yönünde bir endişeleri olup olmadığı sorulmuş, katılımcıların %2,7'si "Evet", %94,7'si "Hayır" ve %4,7'si de "Bazen" yanıtlarını vererek böyle bir eleştiri alacakları endişelerinin olmadığını belirtmişlerdir.

Katılımcıların sorulara verdikleri yanıtlar genel olarak değerlendirildiğinde, düşünce özgürlüğü ve sansür algısının, katılımcıların cinsiyetine göre oransal açıdan birtakım farklılıklar gösterdiği, ancak değişkenler arasındaki bu farkın ise sadece bir açıklama için verilen cevaplar haricinde istatistiksel açıdan anlamsız olduğu tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Katılımcıların büyük bir kısmına göre” hakaret, küfür ve aşağılama” gibi kavramların sansür uygulamasına ilişkin çağrışımlar yaptığı belirtilmiştir. Test sonucunda da cinsiyet ve eğitim düzeyi değişkenleri ile “şiddet” değişkeni arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0,05$).

Düşünce özgürlüğü ve sansür algısının, katılımcıların yaş gruplarına ve eğitim düzeylerine göre de oransal açıdan birtakım farklılıklar gösterdiği gözlenmiş, ancak yaş grupları arasındaki farkın istatistiksel açıdan anlamsız olduğu, mezuniyet durumları arasındaki farkın ise iki açıklama için verilen cevaplar haricinde istatistiksel açıdan anlamsız olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcıların büyük bir kısmı, ahlâki yapıyı eleştiren yayın ve düşüncelere sansür uygulanması gerektiğini belirtmiştir. Yapılan ki kare testi sonuçlarına göre katılımcıların cinsiyet, yaş grubu ve eğitim düzeyleri ile sansür uygulanması gereken durumlar arasında anlamlı bir farka rastlanmamıştır.

Katılımcıların büyük bir kısmı, ahlaki yapıyı eleştiren yayın ve düşüncelere sansür uygulanması gerektiğini belirtmiştir. Yapılan ki kare testi sonuçlarına göre katılımcıların cinsiyet, yaş grubu ve eğitim düzeyleri ile sansür uygulanması gereken durumlar arasında anlamlı bir farka rastlanmamıştır.

Katılımcıların çoğu, halk kütüphanesiyle düşünce özgürlüğü arasında bir ilişkinin olduğunu belirtmiştir. Böyle bir ilişkinin olduğunu belirten katılımcıların %65,3’ü bu ilişkiyi

halk kütüphanelerinin, bünyesinde bulundurduğu her türlü materyali din, dil, ırk, cinsiyet, politik görüş vb. konularda ayırım gözetmeden hizmete sunmasına dayandırmıştır.

Katılımcıların büyük bir kısmı, halk kütüphanesinde bulunan kitap, dergi vb. kaynakların okuyucuya olumsuz yönde etkisi olmadığını belirtmiş ve bunun nedenini de okuyucuların her türlü kaynağı okuyarak yararlı-zararlı kararını kendilerinin vermesine dayandırmıştır.

Katılımcıların büyük çoğunluğu, kütüphanelerde kitap, dergi vb. kaynakların seçiminde dini, ahlaki, siyasi düşünce yapılarının etkisi olduğunu hissetmediklerini belirtmiş ve bunun gerekçesi olarak kütüphanecilerin aldıkları mesleki eğitim doğrultusunda böyle bir tutumun meslek ahlâkına aykırı olacağını belirtmişlerdir.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışma, halk kütüphanesi kullanıcılarının “Düşünce Özgürlüğü” ve “Sansür” kavramlarını nasıl algıladıklarını ortaya koymak, kullanıcılarda bu iki kavrama karşı farkındalık yaratmak, cinsiyet, yaş ve mezuniyet durumu gibi değişkenlerin kullanıcıların “Düşünce Özgürlüğü” ve “Sansür” anlayışına etki edip etmediğini, kullanıcıların, kütüphanelerde sunulan kullanıcı hizmetlerinde düşünce özgürlüğü ve sansürün ne derece etkisi olduğunu düşünüp düşünmediklerini ortaya çıkarmak amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Elde edilen araştırma sonuçlarına göre katılımcıların yaş, cinsiyet ve mezuniyet durumları ile düşünce özgürlüğü ve sansür algıları arasında oldukça düşük oranda anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir.

Düşük seviyede de olsa, kütüphanede aradıkları bilgiye herhangi bir nedenle erişimlerinin engellenip engellenmediğini sorulduğunda, katılımcıların bir kısmı soruya “Evet” cevabını vermiştir. Aynı zamanda, katılımcıların aradıkları kaynaklar ya da herhangi bir bilgi ile ilgili kütüphanecilerin zararlı-yararlı gibi yorum yapıp yapmadıkları sorulduğunda

yine katılımcıların bir kısmı bu soruya “Evet” cevabını vermiştir, katılımcılara, kütüphaneden almak istedikleri herhangi bir kaynağı içeriğinin zararlı olmasından dolayı ödünç almalarının engellenip engellenmediği sorulduğunda da katılımcıların %6,7’sinin “Evet” cevabını vermiş olması az da olsa kendilerine sansür uygulandığını kanıtlar niteliktedir.

Her ne kadar düşünce özgürlüğü ve sansür algısı birtakım değişkenlere göre anlamlı farklılıklar göstermese de, kullanıcıların bir bölümünün kütüphanelerde sansüre maruz kaldıkları net bir şekilde ortaya koyulmuştur.

Araştırma kapsamında elde edilen sonuçlar doğrultusunda birtakım çözüm önerileri geliştirilmeye çalışılmıştır;

Kütüphane kullanıcıların biraz daha sorgulayıcı, kütüphane kullanımında ve kaynaklardan yararlanma konusunda da biraz daha aktif olmaları gerekmektedir.

Kütüphanelerin daha demokratik bir anlayışla yönetilmesi, işleyişin mesleki eğitim almış, meslek ahlâkı ilkeleri doğrultusunda donanımlı kütüphanecilerce sağlanması kütüphanelerde oluşturulmaya çalışılan demokratik ortam ve hizmet sürecini hızlandıracağı gibi, kütüphane kullanıcılarının daha özgür düşüncelerini ve kendilerine olan öz güvenlerini yükseltmelerini sağlayacaktır.

Bireylerin yaşam boyu eğitimleri için önemli bir basamak olan halk kütüphaneleri, sansür ve düşünce özgürlüğü kavramlarından uzak, özgür düşünceyi destekleyen, kişileri ve kişilerin kaynak kullanımını sınırlayıcı tutumlardan uzak olması gereken kurumlar olarak hizmetlerini yürütmelidir.

Kütüphane kullanıcılarına yönelik düşünce özgürlüğü ve sansür kavramları kapsamındaki algı seviyelerinin artırılması için seminer, konferans vb. etkinlikler düzenlenmelidir.

Dernekler, düşünce özgürlüğüne aykırı davranışların gerçekleşmesi durumunda kütüphane ve kütüphanecileri uyarabilmeli, hatta yaptırımlar uygulayabilmelidir.

Düşünce özgürlüğünün gelişimi toplumun bu kavramdan ne anladığı ile doğru orantılıdır. Eğitim seviyesi yükseldikçe, kişinin her şeyden etkilenmeme, okuduğu, gördüğü, duyduğu her şeyin tesiri altında kalmama ihtimali artacağı gibi, aksi görüşlere de hoşgörü ile bakabilme ayrıca olaylara farklı bakış açılarından yaklaşabilme, yeni fikirler geliştirebilme ihtimalleri artacaktır.

KAYNAKÇA

- ALA. (2006). *Intellectual freedom manual (7th.ed.)*. Chicago: ALA.
- Atılğan, D. (2002). *Avrupa Birliği sürecinde Türkiye'de bilgi hizmetleri*. 12 Kasım 2013 tarihinde eprints.rclis.org adresinden erişildi.
- Baysal, J. (1991). *Kitap ve kütüphane tarihine giriş*. İstanbul: Türk Kütüphaneciliği Derneği İstanbul Şubesi.
- Çağlayan, A. A. (1991). *1961 ve 1982 Anayasalarında düşünce özgürlüğünün düzenlenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Çakmak, T. ve Yılmaz, B. (2012). Türkiye'de kültürel bellek kurumlarındaki dijitalleştirme çalışmalarının düşünce özgürlüğü bağlamında değerlendirilmesi. *Bilgi Dünyası*, 13 (2), 418-436.
- Çelik, A. ve Tonta, Y. (1996). Düşünce özgürlüğü, bilgi edinme özgürlüğü ve bilgi hizmetleri. Ahmet Çelik ve Yaşar Tonta. (Yay. Haz.). *Bilgi edinme özgürlüğü* içinde (s. 1-13). Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği.
- Ekici, S. ve Yılmaz, B. (2013). Hacettepe Üniversitesi İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı Öğrencilerinin düşünce özgürlüğüne ilişkin tutumları. *Bilgi Dünyası*, 14 (1), 17-36.
- Fenerci, T. ve Gürdal, O. (1997). Ranganathan: Yaşam öyküsü ve iş disiplini, Bülent Yılmaz (Yay. Haz.). *Hacettepe Üniversitesi'nin Kuruluşunun 30. Yılı: 25. Yıla Armağan* içinde (s. 140-153). Ankara: H.Ü. Kütüphanecilik Bölümü.
- Gülle, M. T. (1996). Türkiye'de bilgi edinme özgürlüğüne ilişkin sorunlar. Ahmet Çelik, Yaşar Tonta (Yay. Haz.). *Bilgi Edinme Özgürlüğü* içinde (s. 22-45). Ankara: Türk Kütüphaneciliği Derneği.
- Gülle, M. T. (1997). *Türkiye'de düşünce özgürlüğü sorunu ve halk kütüphanelerine yansması*. Yayınlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

- Keseroğlu, Hasan S. (1996). Hoşgörü, düşünce özgürlüğü ve kütüphaneler. Ahmet Çelik ve Yaşar Tonta (Yay. Haz.). *Bilgi Edinme Özgürlüğü* içinde (s. 14-21). Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği.
- Kızıllkan, Z. (1988). Düşünce özgürlüğü ve kütüphanecilik. *Türk Kütüphaneciliği*, 2 (4), 159-165.
- Kızıllkan, Z. (1994). *Düşünce özgürlüğü ve Türkiye’de kütüphanecilik eğitimi*. Yayınlanmamış bilim uzmanlığı tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Kızıllkan, Z. (2006). Düşünce özgürlüğü üzerine düşünceler, Ebru Kaya, Erol Yılmaz (Yay. Haz.). 42. *Kütüphane Haftası Bildirileri (27 Mart-2 Nisan)* içinde, (s. 61-66), Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği.
- Odabaş, H. (2012). Türkiye’de bilgi merkezleri ve bilgi hizmetleri algısı, Fatoş Subaşıoğlu ve diğerleri (Yay. Haz.). *Bilgi Eksenli Kuram ve Uygulamalar: Sorgulayıcı ve Çözümleyici Yaklaşımlar Sempozyumu: Bildiriler* içinde (s. 385-403). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Sağlamtunç, T. (1991). Kütüphanecilik açısından düşünce özgürlüğü ve sansür. *Türk Kütüphaneciliği*, 5 (3), 93-99.
- Soysal, Ö. (1999). Düşünce özgürlüğü için bir toplumsal kaynak: Kütüphane Kurumu. *Türk Kütüphaneciliği*, 13 (2), 145-148.
- Yılmaz, B. (1995). Ankara’da halk kütüphanesi kullanımı. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara, Hacettepe Üniversitesi.

Summary

Intellectual freedom lies on the basis of innovation, creativity and development. This freedom is associated with the action of know. In the adoption of this freedom, information centers especially public libraries services to public significantly are so effective.

Libraries are social institutions and their tasks are contribute to the development of society and provide services to the community. Libraries also have a role in the process of democratization of society. Public libraries are the institutions that promote the intellectual freedom.

In this study; it is aimed to measure the perception of censorship and intellectual freedom of participants. Descriptive method, questionnaire and interview technics were used. This research was carried out users registered to Cebeci, Sincan and Or-An Sevgi Yılı public libraries in Ankara. 3723 Registered users consisted the universe of this study. A questionnaire was administered to 150 users. The number of samples is seen sufficient about represent the universe. 53.3% of the participants are females, 44.7% of the participants are men. 61,3% of the participants' age ranges from 12-24, 9,3% ranges from 25-34, 8,7% ranges from 35-44, 14,7% ranges from 45-64 and 9% ranges 65 and more. 14,2% of the participants graduated from primary school, 46% of the participants graduated from highschool and 39,3% of the participants graduated from university.

At first, the theoretical part of the subject that discussed was created. After the literature evaluation, the perception of censorship and intellectual freedom of participants was evaluated considering age, gender and graduation statues. The approaches of censorship and intellectual freedom of participants discussed with the findings that obtained under research. According to results that obtained; there is no more significant differencies between age, gender, garduation statues and censorship and intellectual freedom perception.

The studies carried out abroad on this issue are more than domestic works. In this study, both domestic and foreign sources were utilized. More studies of this type should be done with more users and wider areas. We think that our study will be an example for another studies about this issue.